

Nr 169.

Av herr **Danström**, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag till apoteksvarustadga.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 243 med förslag till apoteksvarustadga har åt den allmänna handeln frigivits en del varor, vilka, ändock de enligt definitionen i § 1 äro läkemedel, av praktiska skäl ansetts böra vara för allmänheten lättare tillgängliga, än fallet blir, om apoteken hava ensamrätt till deras försäljning.

I det stora hela synes oss den begränsning, som Kungl. Maj:t härvid valt, vara såväl till allmänhetens som den fria handelns båtnad. Likväl ha i § 2 intagits några bestämmelser, som synas oss olämpliga med hänsyn till det skydd, som stadgan bör giva allmänheten mot ett eventuellt utnyttjande av dess bristande förmåga att utöva kontroll vid sina inköp av läkemedel. De här åsyftade bestämmelserna äro frigivandet åt den allmänna handeln av 1) *medel, avsedda till ans av friska sår*, 2) *svenska farmakopéns preparat dermatol och xeroform*, 3) *konstgjorda mineralkällsalter* samt 4) *vissa av de farmakopéns beredningar, som upptagits i särskild förteckning, bil. III.*

§ 2 mom. 1 a.

Detta moment har uti medicinalstyrelsens förslag, bilaga a, erhållit följande lydelse: »Kosmetiska medel, avsedda till ans av hud eller hår eller till renhållning av munhålan». I regeringsförslaget har tillagts »samt medel, avsedda till ans av friska sår».

Denna sista bestämmelse torde komma att verka allt annat än fördelaktigt i fråga om det skydd för allmänheten, varom vi ovan talat. Otivelaktigt skall den få till följd, att det stora antalet okontrollerade s. k. sårmedel av tvivelaktig och såsom talrika läkareuppgifter giva vid handen ofta skadlig natur ytterligare ökas till skada i st. f. till gagn för allmänheten, som litar på de mer eller mindre utpuffande an-

nonser och cirkulär, som resp. fabrikanter sprida. Allmänhetens behov av medel för behandling av friska sår, är, såsom medicinalstyrelsen också framhållit, redan nu mer än väl tillgodosett i den fria handeln genom synnerligen talrika kosmetiska medel ävensom av det stora antalet övriga fritt tillgängliga antiseptiskt verkande ämnen såsom borsyra, borax, Burows lösning, karbolsyra, kreolin, lysol, vätesuperoxid m. fl.

Uteslutna från bil. I äro på grund av den kungl. propositionens uttryck i § 2 mom. 1 a) »samt medel till ans av friska sår», *dermatol*, *xeroform* och *kinosol*, oaktat dessa äro upptagna i gällande farmakopé och där underkastade stränga bestämmelser med avseende på renhet och sammansättning. Frigivandet åt allmän handel av dessa medel möjliggör naturligtvis försäljning av preparat, som icke hava den av farmakopén föreskriva sammansättningen och som kunna innehålla skadliga föroreningar. Då såsom vi från sakkunnigt håll inhämtat sådana rena preparat i handeln ofta utbjudas, synes det oss skäligt att stadgan, genom att upptaga *dermatol* och *xeroform* i bil. I, dit de på grund av egenskaper och användning höra, skyddar allmänheten från de mindervärdiga fabrikanterna, som i sina verkningar kunna avsevärt avvika från de rena preparaten.

§ 2 mom. 1 f.

I regeringsförslaget äro konstgjorda mineralkällsalter upptagna i förevarande paragraf och sålunda frigivna åt allmänna handeln, i stället för att de i medicinalstyrelsens förslag upptagits såsom apoteksvara i bil. II. Denna förändring anse vi olämplig. Konstgjorda mineralkällsalter måste nämligen beredas med synnerlig omsorg av rena materialier och på sakkunnigt sätt, så att ej vid beredningen hälsofarliga metaller och andra skadliga ämnen^{*)} inblandas och så att de ej förlora vissa i medicinskt hänseende viktiga egenskaper (kolsyrehalt, löslighet m. m.) och framförallt så att de erhålla en fullt riktig sammansättning. Av fullgod beskaffenhet kunna de ej tillhandahållas billigare i allmänna handeln än å apotek, och av underhållig beskaffenhet äro de värdelösa, ja, kunna till och med vara skadliga. Medicinalstyrelsen har också i sin ovan anförda underdåniga skrivelse efter inhämtande av sakkunniges yttrande förklarat, att dessa salter ej böra frigivas. Kommissionen synes ock hava varit mycket tveksam i fråga om sitt förslag att fri-

*) Här vilja vi exempelvis påpeka att genom rena kärl och i övrigt bristande renlighet smittoämnen, bakterier och smuts lätt kan spridas, och närmast till hands ligger att salterna ur använda metallkärl upptaga skadliga metaller.

göra de konstgjorda mineralkällsalterna och motiverar frigörandet blott därmed att från flera håll framställningar härom blivit gjorda. Slutligen vilja vi framhålla, att konstgjorda mineralkällsalter ej heller höra till de läkemedel, som användas vid hastigt påkommande sjukdomsfall, så att de på denna grund skulle behöva göras lättare tillgängliga.

I bil. III är upptagen en förteckning å läkemedel, vilka enligt § 2 mom. 2 icke skola anses som apoteksvaror. Vid uppgörande av denna förteckning har hänsyn tagits till allmänhetens behov att kunna förskaffa sig vissa läkemedel på ett för densamma lättare och bekvämare sätt, än som skulle bliva möjligt, därest varorna i fråga finge endast från apoteken tillhandahållas. Urvalet av varor synes oss hava skett på ett sätt, mot vilket knappast kan göras någon befogad anmärkning, då i förteckningen endast upptagits relativt ofarliga beredningar. Då emellertid de i förteckningen upptagna varorna äro avsedda att försälas under de i svenska farmakopén gällande benämningarna, utan att alla dessa varor motsvara farmakopéns föreskrifter i fråga om sammansättning, kommer allmänheten att bibringas en oriktig föreställning om beskaffenheten av de varor, som den köper i allmänna handeln. Så t. ex. skall *kamferolja*, som försäljes från apotek, bestå av en 20-procentig lösning av kamfer i olivolja, under det att under rubriken kamferolja i bil. III föreskrives blott att varan skall vara beredd av enbart kamfer och oliv- eller rovolja, hållande minst 10 % kamfer. Visserligen finnes en ytterligare föreskrift att å etiketten den använda oljans art skall angivas, men därmed har allmänheten erhållit så gott som ingen upplysning om kamferoljans värde jämförd med den som beredes enligt farmakopén. Apotekens *tvålliniment* skall bland annat innehålla 5 % kamfer och 1 % rosmarinolja, under det att i bil. III angående den fria handelns tvålliniment endast föreskrives att det skall vara berett av enbart brännvin, kamfer och såpa, sålunda under uteslutande av den relativt dyra rosmarinoljan och utan någon föreskrift om bestämd halt av de olika ämnen. På liknande sätt äro bestämmelserna angående samtliga i bilagan upptagna linimenters sammansättning hållna i så allmänna ordalag, att en handlande ej behöver saluföra dem likvärdiga med de linimenter av samma namn, som skola tillhandahållas å apoteken. Även för flera andra av de läkemedel, som på grund av att de kunna behövas vid hastigt påkommande sjukdomsfall med fullt fog äro upptagna i bilaga III, äro ej sådana bestämmelser givna angående deras sammansättning, att det finnes någon säkerhet för att de komma att i allmänna handeln tillhandahållas med samma sammansättning som å apoteken. Såsom exempel kan anföras tanddroppar, som enligt bilagan skall

bestå enbart av evgenol, karbolsyra och menthol, utan bestämmelse om mängden av var och en av de ingående beståndsdelarna. Motsvarande tanddroppar, försålda från apotek, skola innehålla 40 % menthol, men då menthol är mångdubbelt dyrare än de övriga båda beståndsdelarna ligger det nära till hands att antaga, det procenthalten menthol i handelsvaran tanddroppar kommer att nedbringas till ett minimum t. ex. 1 %, och karbolsyran, som är den billigaste beståndsdel, i stället att tillblandas i överflöd. Härigenom kunna tanddropparna ej blott till en viss grad förlora sitt medicinska värde utan t. o. m. komma att verka skadligt.

Då det även synes oss vara av ett visst värde för allmänheten att få de i bilaga III upptagna varorna frigivna i allmänna handeln, föreslå vi ingen ändring av bilagan, men däremot anse vi det nödvändigt att handlandena genom ett tillägg i nämnda bilaga åläggas att å varan anbringa en särskild och tydlig etikett med ordet »handelsvara» till undvikande av allmänhetens förvillande, när varans sammansättning är en annan än den som enligt farmakopéns föreskrifter fordras av apoteken.

§ 21 mom. 1.

I detta moment har ett anmärkningsvärt undantag gjorts från alla andra näringsförfattningar, bestående däri, att åklagaren icke, på sätt medicinalstyrelsen föreslagit, erhåller bötes- och beslagsandelar. Då 1864 års näringsförordning, till vilken apoteksvarustadgan är ett komplement, stadgar, att dylika andelar tillkomma åklagaren, synes konsekvensen fordra enahanda bestämmelse i denna stadga. Vidare synes det mindre antagligt, att en åklagare skall utsätta sig för risken att verkställa beslag, som kan komma att upphävas och i så fall för åklagaren medföra avsevärd skadeståndsskyldighet, utan att han äger den möjlighet till compensation, som ligger uti beslags- och bötesandelar.

Det måste även verka egendomligt, att en tulltjänsteman vid beslag å vanliga handelsvaror har rätt till dylika andelar, under det att han vid beslag å olovligen införda apoteksvaror *icke* åtnjuter samma förmån. Vi föreslå, att mom. 1 i § 21 erhåller den lydelse, som medicinalstyrelsen upptagit i sitt förslag av den 14 maj 1909.

På grund av vad vi ovan anfört få vi hemställa,

att orden: »samt medel, avsedda till ans av friska sår», må utgå ur § 2 mom. 1 a);

att *dermatol* och *aeroform* upptagas i bil. I;

att orden: »och konstgjorda» må utgå ur § 2 mom. 1 f);

att till bilaga III följande *anmärkning 2* fogas: »Varor, som enligt denna förteckning få säljas under de i farmakopén upptaga benämningarna, men likväl till sin sammansättning icke motsvara dess föreskrifter, nämligen ammoniakliniment, blyvatten, kalkliniment, kamferliniment, kamferolja, tanddroppar och terpentinlineiment, skola vid försäljning förses med en särskild etikett, å vilken med tydlig stil finnes tryckt ordet *handelsvara*»;

att § 21 mom. 1 erhåller följande lydelse: »Böter — — — kronan med en tredjedel och åklagaren med två tredjedelar.»

Stockholm den 2 maj 1913.

Ludvig Danström.
